

«Όταν ένα παιδί πεθαίνει», Τόλης Νικηφόρου

Οπτικοακουστική αφόρμηση:

Video «Πλούσιες χώρες και φτωχοί λαοί» <http://www.youtube.com/watch?v=A-h9GI3Wnzc>

τραγούδι «Κάποτε θάρθουν να σου πουν» <http://www.youtube.com/watch?v=I6dMaeXPE3I>

Στίχοι: Λευτέρης Παπαδόπουλος Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης

Πρώτη εκτέλεση: Παύλος Σιδηρόπουλος

Άλλες ερμηνείες: Γιάννης Κότσιρας || Πυξ Λαξ

- ✚ Ποια τραγική αντίφαση του προηγμένου κόσμου καταγράφεται στο video; Ποια τα αίτια της;
- ✚ Συμφωνούν οι στίχοι του Λευτέρη Παπαδόπουλου με τα παραπάνω αίτια;
- ✚ Ποια λύση προτείνει ο στιχουργός; Είναι αισιόδοξο το μήνυμα που εκπέμπει και γιατί;

Γιατί αν γλιτώσεις
το παιδί...

ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΛΠΙΔΑ

Γνωρίζω τον ποιητή Τόλη Νικηφόρου

Ο Τόλης Νικηφόρου γεννιέται στη Θεσσαλονίκη το 1938, από γονείς πρόσφυγες. Ο πατέρας του προέρχεται από το Σαλιχλί της Μικράς Ασίας ενώ η μητέρα του από τη Σωζόπολη της ανατολικής Ρωμυλίας. Ολοκληρώνει τη βασική του εκπαίδευση στο αμερικάνικο κολλέγιο Ανατόλια το 1957, όπου αναλαμβάνει για πρώτη φορά τη σύνταξη των σχολικών περιοδικών "College News" και "Annual". Η πανεπιστημιακή του μόρφωση ξεκινά στη Νομική Σχολή της Θεσσαλονίκης και καταλήγει τελικά στη Διοίκηση Επιχειρήσεων. Στη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα εργάστηκε σε διάφορες θέσεις και ως μεταφραστής. Το χρονικό διάστημα 1967 – 1971 εργάζεται στο Λονδίνο. Από τότε και μέχρι το 1999 ταξιδεύει σε πολλά μέρη του κόσμου ασκώντας το επάγγελμα του μελετητή – συμβούλου επιχειρήσεων. Δημοσιεύσεις των έργων του έχουν γίνει κατά καιρούς στον καθημερινό τύπο καθώς και σε πολλά λογοτεχνικά περιοδικά. Τα ποιήματά του έχουν μεταφραστεί στα Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά και Βουλγαρικά. Από τα μέσα της δεκαετίας του 70 'συνεργάζεται με το περιοδικό "Νέα Πορεία". Διετέλεσε αντιπρόεδρος της Λέσχης Γραμμάτων και Τεχνών Βορείου Ελλάδος και της Πανελλήνιας Πολιτιστικής Κίνησης, μέλος του Δ. Σ. της Εταιρείας Λογοτεχνών Θεσσαλονίκης και της Καλλιτεχνικής Επιτροπής του Κ.Θ.Β.Ε.

Στα έργα του περιλαμβάνονται οι ποιητικές συλλογές: Οι άταφοι(1966), Αναρχικά (1979), Ο μεθυσμένος ακροβάτης (1979), Το μαγικό χαλί (1980), Με τη φωτιά στα μάτια (1982), Ο πλοηγός του απείρου(1986), Ξένες χώρες (1991), Το διπλό άλφα της αγάπης (1994), Την κοκκινόμαυρη ανεμίζοντας της ουτοπίας (1997), Χώμα στον ουρανό (1998), Γαλάζιο βαθύ σαν αντίο (1999), Ένα λιβάδι μέσα στην ομίχλη που ονειρεύεται (2002), τα πεζογραφήματα Αλμπατζάλ ή πως βούλωσα τα μεγάφωνα (1971), Εγνατία οδός (1973), Ονειροπόλων εγκλήματα (1976), Τα μάτια του πάνθηρα (1996), Νόστος

+ (2000), Η γοητεία των δευτερολέπτων (2001), Το κίτρινο περπάτημα στα χόρτα (2005) και τα παραμύθια Ένα παραμύθι για όλους (1984), Νόσιλκα (1989), Στοσσαπόλ ο Χρυσοθήρας (1996).

Ανάγνωση του ποιήματος

αβιταμίνωση

είναι όρος των στατιστικών δελτίων
η πείνα εξωραϊσμένη
αποπροσωποποιημένη
όπως θα τόνιζε και κάποιος διανοητής
λέξη χωρίς εικόνα

ένα παιδί είναι μονάκριβο

ένα παιδί πεθαίνει κάθε δευτερόλεπτο
με την κοιλιά ηρησμένη
μάτια που δεν χωράνε πια στις κόγχες τους
σε χώρες που ονομάζονται εξωτικές
πεθαίνει στο κατώφλι του σπιτιού μου

όταν πεθαίνει ένα παιδί

πέφτει βαθύτατο σκοτάδι το ξημέρωμα
βρέχει μεγάλα δάκρυα λαμπερά
πέτρινα γίνονται τα φύλλα και τα δέντρα

όταν πεθαίνει ένα παιδί

ταράζεται ο ύπνος των αρχαίων νεκρών
κι από τη γη αναδύονται τα πρόσωπά τους
ενώ σαν χάλκινο πουλί
ο άνεμος τοξεύεται στο χώμα

όταν πεθαίνει ένα παιδί

οι λέξεις κι οι φωνές συντρίβονται
τριγύρω ο κόσμος καταρρέει

Τόλης Νικηφόρου

από τη συλλογή Την κοκκινόμαυρη
ανεμίζοντας της ουτοπίας, 1997

Φωτογραφία τραβηγμένη από τον Kevin Carter κατά τη διάρκεια του λιμού στο Σουδάν το 1994. Κανείς δεν ξέρει τι απέγινε το παιδί που προσπαθούσε να φτάσει στον καταυλισμό όπου μοιραζόταν φαγητό κάτω από το βλέμμα του γύπα που περίμενε να πεθάνει το παιδί για να το φάει. Ούτε ο φωτογράφος ο οποίος αυτοκτόνησε από κατάθλιψη τρεις μήνες αργότερα.

Φύλλο εργασίας

Ποιο είναι το θέμα του ποιήματος;

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Να χωρίσετε το ποίημα σε δυο ενότητες και να δώσετε έναν τίτλο στην κάθε μία.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Με ποιο τρόπο αναφέρονται τα δελτία ειδήσεων στο πρόβλημα του υποσιτισμού; Ποια στάση των ΜΜΕ καταγγέλλει ο ποιητής; Πώς την ερμηνεύετε εσείς; (θυμηθείτε τους στίχους του Λευτέρη Παπαδόπουλου)

Ποια η στάση των ανθρώπων του πνεύματος απέναντι στο ίδιο πρόβλημα; Ποια στάση τηρεί ο ποιητής απέναντί τους; Μπορείτε να αναφέρετε παραδείγματα πνευματικών ανθρώπων που έδρασαν διαφορετικά;

Να σχολιάσετε τον στίχο «λέξη χωρίς εικόνα». Ποια στάση των ανθρώπων καταγράφεται απέναντι στο πρόβλημα του υποσιτισμού και πώς εσείς την ερμηνεύετε;

Με ποιον τρόπο θρηνεί τον αφύσικο θάνατο ενός παιδιού η φύση, οι αρχαίοι νεκροί, η ανθρωπότητα; Πώς ερμηνεύετε αυτόν το θρήνο;

Με ποια εκφραστικά μέσα αισθητοποιεί ο ποιητής το θρήνο της φύσης;

Σε ποιον στίχο αποτυπώνεται η οικουμενική συνείδηση του ποιητή;

Ποιος ο στόχος του ποιητή;

Με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του ποιήματος σε ποιο είδος ποίησης θα το εντάσσατε, στην παραδοσιακή ή την νεωτερική;

.....
.....
Πού αποδίδετε το γεγονός ότι υπάρχουν παιδιά που πεθαίνουν από την πείνα την ίδια στιγμή που στον αναπτυγμένο κόσμο παιδιά υποφέρουν από παχυσαρκία;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
Εσύ θα μπορούσες να κάνεις κάτι γι' αυτό το πρόβλημα;

**Σκέψου τοπικά
Δράσε παγκόσμια**

Λίγες ακόμη αφορμές...

Γιάννης Ρίτσος, «[Για το παιδί](#)».....

(Απόσπασμα από το ποίημα «Αναφιλητό»)

«Τα παιδιά θέλουν παπούτσια
τα παιδιά θέλουν ψωμί
θέλουνε και φάρμακα
δούλεψε και συ.

Γέλα κλαίγε κι όλο λέγε
το παιδί: ζωή.
Τίποτ' άλλο, Ζωή.
Ζύμωνε στη σκάφη
πρώτο σου ζυμάρι, πρώτο σου ψωμί
ένα καλυβάκι μια μικρούλα αυλή
για το παιδί.

Ζύμωνε το χώμα
με το δάκρυ δάκρυ
φτιάξε ένα χωμάτινο πουλί
να πετάει τη νύχτα
και να κελαηδεί
για το παιδί.

**Τούτη είναι η ζωή μας
τούτο το μεγάλο, τίποτ' άλλο
γέλα κλάψε, πες ό,τι θες
Το παιδί ζωή: ζωή
τίποτ' άλλο!»**

Μπορίς Βιάν, [Αν έβρεχε δάκρυα](#)

Αν έβρεχε δάκρυα
Όταν πεθαίνει μι' αγάπη

Αν έβρεχε δάκρυα
Όταν βαραίνουν οι καρδιές

Σ' ολόκληρη τη γη
Για ένα σαραντάμερο
Δάκρυα πικρά
Θα πνίγανε τους πύργους

**Αν έβρεχε δάκρυα
Όταν πεθαίνει ένα παιδί**

Αν έβρεχε δάκρυα
Όταν γελάνε οι κακοί

Σ' ολόκληρη τη γη
Με γκρίζα κύματα και κρύα

**Σε ποια στάση
απέναντι στα
παιδιά προτρέπει
ο ποιητής;**

**Ποια στάση ζωής
καταγγέλλει ο
ποιητής;**

Δάκρυα πικρά
Το παρελθόν θα τάραζαν

Αν έβρεχε δάκρυα
Όταν σκοτώνουμε τις καθαρές καρδιές

Αν έβρεχε δάκρυα
Όταν χανόμαστε κάτω απ' τα τείχη

Σ' ολόκληρη τη γη
Θα γίνονταν κατακλυσμός

Από τα δάκρυα τα πικρά
Των δικαστών και των ενόχων

Αν έβρεχε δάκρυα
Κάθε φορά που ο θάνατος

Κραδαίνοντας τα όπλα του
Σκίζει τα σηνικά

Σ' ολόκληρη τη γη
Δε θα 'μενε πια τίποτα

Παρά τα δάκρυα τα πικρά
Του πένθους και της φρίκης.

*Μετάφραση: Αντώνης Φωστιέρης-Θανάσης Νιάρχος

Κατερίνα Γώγου, «θάρθει καιρός» (<http://www.youtube.com/watch?v=SKeZnJdNxc0>)

Δίσκος "Στο Δρόμο" -1981- απαγγελία Κατερίνα Γώγου ποιήματα από τις συλλογές της "Τρία Κλικ Αριστερά" & "Ιδιώνυμο".

Ενορχήστρωση: Κυριάκος Σφέτσας

**..Θα 'ρθει καιρός
που θ' αλλάξουν τα πράγματα...
να το θυμάσαι Μαρία.....
..θυμάσαι Μαρία στα διαλείμματα
εκείνο το παιχνίδι που τρέχαμε.....
κρατώντας την σκυτάλη...**

**..Μη βλέπεις εμένα μην κλαις..
εσύ είσαι η ελπίδα..**

**..Άκου... θα 'ρθει καιρός...
που τα παιδιά
θα διαλέγουν γονιούς...
δε θα βγαίνουν στην τύχη...**

**..δεν θα υπάρχουν
πόρτες κλειστές...
με γερμένους απ' έξω..
και τη δουλειά
θα τη διαλέγουμε...
δε θα 'μαστε άλογα
να μας κοιτάνε στα δόντια...**

Σε ποια στάση ζωής μας προτρέπει η Κατερίνα Γώγου;

Πότε έχουμε λόγους να αισιοδοξούμε ότι θα αλλάξουν τα πράγματα;

Οι άνθρωποι.... σκέψου..
θα μιλάνε με χρώματα.....
κι άλλοι με νότες.....

..να φυλάξεις μοναχά..
σε μια μεγάλη φιάλη με νερό..
λέξεις κι έννοιες σαν κι αυτές :

..απροσάρμοστοι..... καταπίεση.....
μοναξιά... τιμή.. κέρδος.. εξευτελισμός...

για το μάθημα της Ιστορίας.....

..Είναι Μαρία... δε θέλω να λέω ψέματα...
δύσκολοι καιροί.. και θα' ρθουνε κι άλλοι.....

..δε ξέρω... μην περιμένεις κι από μένα πολλά..
τόσα έζησα... τόσα έμαθα... τόσα λέω...

..κι απ' όσα διάβασα... ένα κράτησα καλά:
"..Σημασία έχει να παραμένεις άνθρωπος..."

..Θα την αλλάξουμε τη ζωή..
...παρ' όλα αυτά Μαρία.....

Δημιουργική γραφή

Γράφω το δικό μου ποίημα
με τίτλο « όταν ένα παιδί
πεθαίνει»

